

Evropská
komise

Co je Eurydice

Úkolem sítě Eurydice je poznávat a objasňovat organizaci a fungování různých evropských vzdělávacích systémů. Tato síť zpracovává popisy národních vzdělávacích systémů, tematické srovnávací studie i další ukazatele a statistiky. Všechny publikace Eurydice jsou zdarma dostupné na internetových stránkách, na vyžádání též v tištěné podobě. Eurydice prostřednictvím své práce přispívá ke zlepšování porozumění, spolupráce, důvěry a mobility na evropské i mezinárodní úrovni. Síť Eurydice se skládá z národních oddělení sídlících v jednotlivých evropských zemích. Její aktivity koordinuje Výkonná agentura pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast. Více informací lze nalézt na adrese: <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>

Plné znění studie

Klíčové údaje o vzdělávání a péči v raném dětství v Evropě – 2014 je dostupné v angličtině na webových stránkách Eurydice:

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/key_data_en.php

Tištěnou verzi studie

Lze na vyžádání získat na adrese: eacea-eurydice@ec.europa.eu

Kontakt

Wim Vansteenkiste,
Communication and Publications:
+32 2 299 50 58

České národní oddělení Eurydice

Dům zahraniční spolupráce
Na Poříčí 1035/4
110 00 Praha 1
E-mail: eurydice@dzs.cz
Web: www.naerasmusplus.cz

Nová publikace Eurydice

Děti v programech vzdělávání a péče v raném dětství mají v evropských zemích různé podmínky

V době, která přináší stále nové podněty a výzvy, je velmi důležité zajistit všem našim dětem solidní začátek tím, že jim poskytneme kvalitní vzdělávání v raném dětství. Stále více jsou uznávány jeho obrovské výhody, od ekonomického přínosu pro společnost jako celek až po lepší výsledky dětí ve škole. Závěry mezinárodních výzkumů dovedností (PISA 2012 (OECD) a PIRLS 2011 (IEA)) dokládají, že děti a dospívající, kteří v raném věku prošli vzděláváním, dosahují lepších výsledků ve čtení a matematice. Vysoce kvalitní vzdělávání a péče v raném dětství může v budoucnu pomoci snížit veřejné výdaje na sociální a zdravotní péči a rovněž na výkon spravedlnosti. Položí pevné základy pro úspěšné celoživotní učení, z čehož budou mít děti, zejména ty ze znevýhodněného prostředí, osobní užitek. Vzdělávání a péče v raném dětství je základem pro tvorbu lepších a spravedlivějších vzdělávacích systémů.

Publikace *Klíčové údaje o vzdělávání a péči v raném dětství v Evropě – 2014*, vydaná Eurydice ve spolupráci s Eurostatem, by měla podpořit tvorbu politických koncepcí založených na spolehlivých informacích. Tato zpráva podává prostřednictvím mezinárodně srovnatelných ukazatelů přehled toho, co utváří vysoce kvalitní služby v oblasti vzdělávání a péče v raném dětství. Za využití kombinace statistických údajů a informací o vzdělávacích systémech popisuje strukturu, organizaci a financování vzdělávání a péče v raném dětství v Evropě. Obsahuje mnoho konkrétních témat důležitých pro tvůrce politik, jako jsou přístup ke službám, správa a řízení, zajišťování kvality, finanční dostupnost, kvalifikace pracovníků, styl vedení a opatření na podporu znevýhodněných dětí. Tento leták shrnuje hlavní zjištěné výsledky.

Publikace zahrnuje 32 evropských zemí (37 vzdělávacích systémů) zapojených do sítě Eurydice v rámci Programu celoživotního učení (2007–2013), vyjma Nizozemska.

Vzdělávání a
odborná
příprava

Nedostatek míst v zařízeních pro děti mladší 3 let ve většině evropských zemí zřejmě přetrvá i navzdory poklesu populace

V současné době je v Evropě 32 milionů dětí ve věku odpovídajícím vzdělávání a péči v raném dětství. Demografické prognózy uvádějí, že do roku 2030 bude v Evropské unii ve srovnání s rokem 2012 o 2,5 milionů dětí méně. Přes tento pokles se předpokládá, že poptávka po místech v zařízeních vzdělávání a péče v raném dětství – zvláště v těch pro nejmenší děti – bude přesahovat nabídku. Docházka dětí mladších 3 let je totiž velmi nízká. V současné době v této věkové kategorii odpovídá nabídka poptávce pouze ve čtyřech evropských zemích, a to v Dánsku, ve Finsku, ve Švédsku a v Norsku. Naopak účast je vysoká během jednoho nebo dvou let před vstupem do primárního vzdělávání.

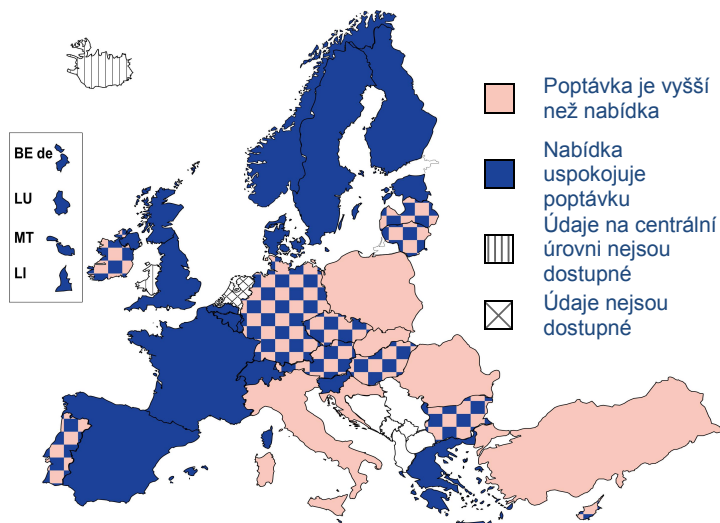
Poptávka převyšuje nabídku u dětí všech věkových kategorií v Chorvatsku, v Itálii, v Polsku, v Rumunsku, na Slovensku a v Turecku. Poměr poptávky a nabídky se ale v rámci jedné země může lišit. Například v Bulharsku, v Maďarsku, v Lotyšsku, v Portugalsku a na Slovensku je snazší najít místo ve venkovských oblastech než ve velkých městech.

Děti ze znevýhodněného prostředí mají nižší míru účasti v zařízeních

Jedno ze čtyř dětí mladších 6 let je v Evropě ohroženo chudobou nebo sociálním vyloučením a může potřebovat konkrétní opatření na podporu svých vzdělávacích potřeb. Znevýhodněné děti však mají nižší míru účasti v zařízeních vzdělávání a péče v raném dětství. Jednou z hlavních priorit evropské politiky v oblasti vzdělávání a péče v raném dětství je zvýšit účast dětí ze znevýhodněného prostředí. Většina zemí proto nabízí rodičům finanční podporu v závislosti na jejich příjmu. Většina evropských zemí také zařadila do přípravných studijních programů cílenou přípravu na práci s dětmi se specifickými

Požadovaná kvalifikační úroveň pracovníků v zařízeních vzdělávání a péče v raném dětství se mezi zeměmi liší. Minimálním kvalifikačním požadavkem pro práci s tříletými a staršími dětmi bývá zpravidla bakalářský titul. Výjimkou jsou Francie, Itálie, Portugalsko a Island, kde je minimální kvalifikací magisterský titul. Obecně platí, že čím mladší jsou děti, tím jsou nižší i kvalifikační požadavky na pracovníky. Například ti,

Poptávka a nabídka míst ve veřejně dotovaných zařízeních pro děti od 3 let, 2012/13

Zdroj: Eurydice.

potřebami. Zatímco v některých zemích je specifická příprava povinná pro pracovníky všech zařízení (Belgie – Francouzské společenství, Dánsko, Španělsko, Francie, Rakousko, Slovinsko a Turecko), v jiných zemích je povinná pouze pro pracovníky, kteří se připravují na práci se staršími dětmi (Rumunsko, Slovensko a Švýcarsko). Ve většině zemí mají týmy pracovníků v zařízeních zajištěny podpůrné služby pedagogických psychologů a logopedů; podpora od odborníků specializovaných na čtení a matematiku je však vzácná.

Nejběžnější formou centralizované podpory pro znevýhodněné děti bývá logopedie.

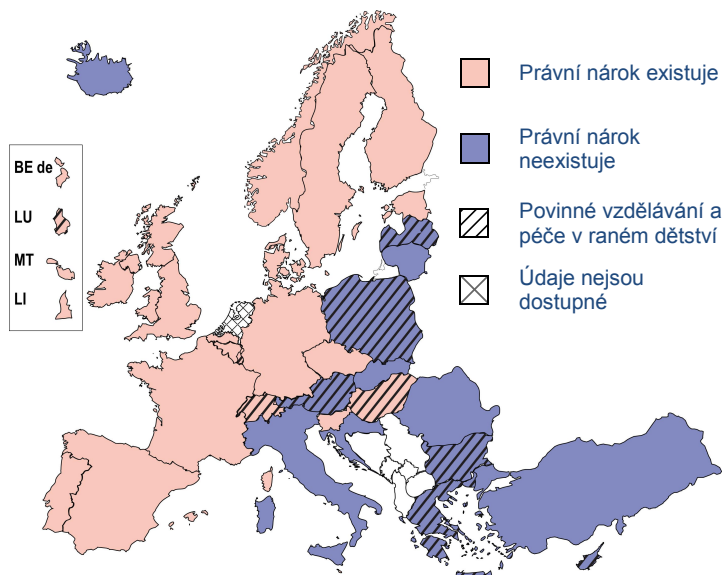
Čím jsou děti mladší, tím jsou minimální kvalifikační požadavky na pracovníky nižší

kteří pracují s dětmi do 3 let, nemusí mít ve více než dvou třetinách zemí ani bakalářský titul.

V zemích, kde je zavedeno regulované vzdělávání a péče v raném dětství v domácnosti poskytovatele (*home-based provision*), bývá stanovena i minimální formální kvalifikace nebo specifická příprava, které mohou být podmínkou získání akreditace. Polovina zemí s tímto typem péče sice pro budoucí pracovníky organizuje povinné kurzy, žádnou formální kvalifikaci však nevyžaduje.

Většina evropských zemí zaručuje každému dítěti místo v zařízení vzdělávání a péče v raném dětství, avšak jen málo zemí zaručuje místo nejmladším dětem

Právní nárok a/nebo povinné vzdělávání a péče v raném dětství, 2012/13

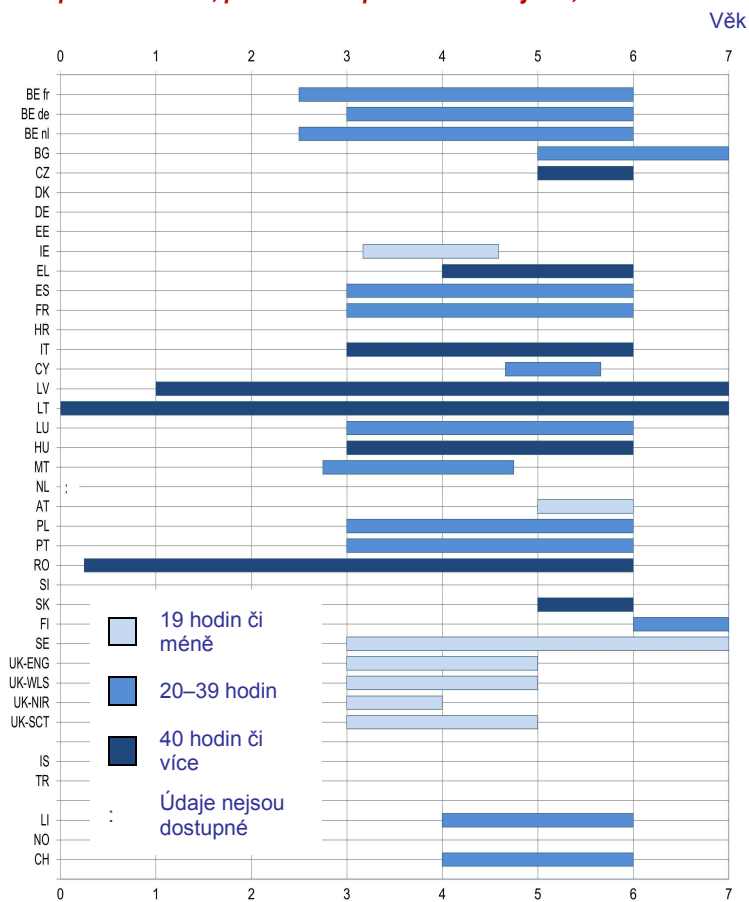

Zdroj: Eurydice.

Většina evropských zemí zaručuje místo v zařízení vzdělávání a péče v raném dětství – buď jako právní nárok (právo na umístění), nebo jako povinnou docházku po dobu nejméně jednoho nebo dvou let před zahájením primárního vzdělávání. Existují však výrazné rozdíly v tom, od jakého věku má dítě místo v zařízení zaručeno. Pouze Dánsko, Německo (od srpna 2013), Estonsko, Malta (od dubna 2014), Slovinsko, Finsko, Švédsko a Norsko zaručují právní nárok na vzdělávání a péči v raném dětství každému dítěti již krátce po jeho narození, často ihned po skončení rodičovské dovolené. Asi jedna třetina evropských zemí zaručuje místo od 3 let.

Vzdělávání a péče jsou v polovině evropských zemí bezplatné pro děti od 3 let

Bezplatná nabídka, podle věku a počtu hodin v týdnu, 2012/13

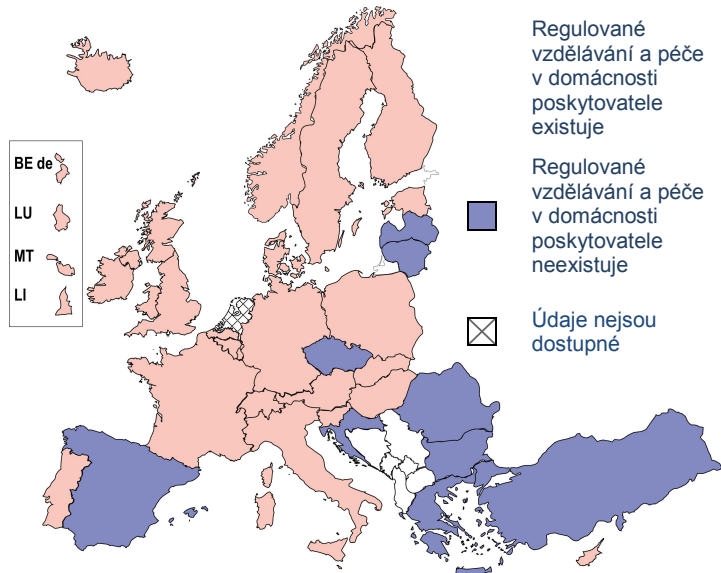
Zdroj: Eurydice.

Velmi důležitým faktorem, který ovlivňuje možnost zabezpečit přístup ke vzdělávání a péči v raném dětství všem dětem, zvláště pak těm, které ho nejvíce potřebují, je finanční dostupnost. Většina evropských zemí proto nabízí alespoň jeden rok bezplatného preprimárního vzdělávání a asi polovina vzdělávacích systémů v Evropě poskytuje vzdělávání a péči zdarma již od 3 let. V Dánsku, ve většině spolkových zemí Německa, v Estonsku, v Chorvatsku, ve Slovinsku, na Islandu, v Turecku a v Norsku se však současně po celou dobu účasti požaduje příspěvek rodičů. Nejnižší jsou poplatky ve východní Evropě a v severských zemích.

Pouze v Lotyšsku, v Litvě a v Rumunsku je účast ve veřejně dotovaných zařízeních bezplatná již od nejranějšího věku. Stejně důležitá je ale i dostupnost. V těchto třech zemích po většinu doby vzdělávání a péče v raném dětství neexistuje žádný právní nárok na umístění. Žádné dítě tedy nemá záruku a mnoho z nich v raném dětství ke vzdělávání a péči přístup stále nemá.

Ve většině evropských zemí existuje kromě péče v zařízeních také regulované vzdělávání a péče v domácnosti poskytovatele (*home-based provision*)

Existence regulovaného vzdělávání a péče v raném dětství v domácnosti poskytovatele (*home-based provision*), 2012/13

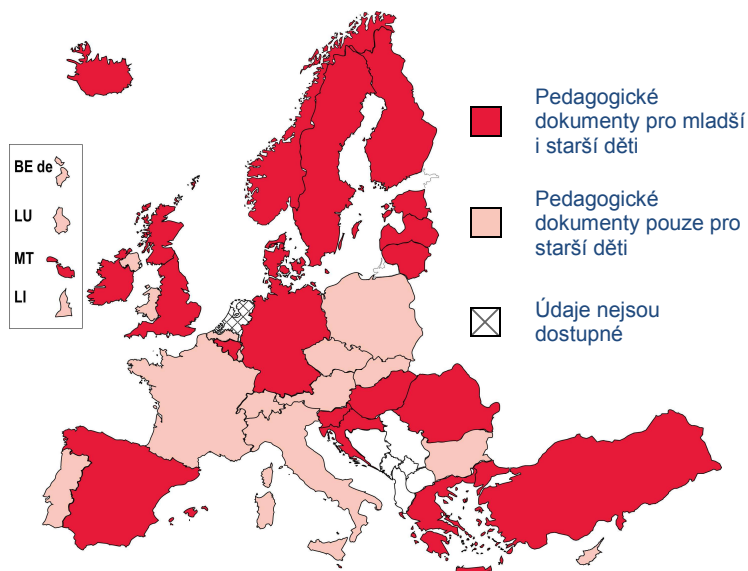
Zdroj: Eurydice.

Zavedený systém formálního vzdělávání a péče v raném dětství – pro děti ve věku před zahájením primárního vzdělávání – mají všechny evropské země. Organizace těchto služeb se však mezi zeměmi liší. Nejběžnější jsou dvě struktury: integrovaný systém pro všechny děti před zahájením primárního vzdělávání, nebo dělený systém, kde jsou služby poskytovány zvlášť v zařízeních pro mladší a pro starší děti. Integrovaný systém převládá ve většině severovýchodních zemí, v baltských zemích, v Chorvatsku a ve Slovinsku.

Kromě toho většina zemí také zavedla regulované vzdělávání a péči, které probíhá v domácnosti poskytovatele (*home-based provision*). To znamená, že služby může poskytovat kvalifikovaný pracovník u sebe doma.

Pouze polovina evropských zemí má pedagogické dokumenty vztahující se na děti do 3 let

Centrální pedagogické dokumenty pro zařízení vzdělávání a péče v raném dětství, 2012/13

Zdroj: Eurydice.

Kvalitu vzdělávání a péče v raném dětství velmi ovlivňuje efektivita procesu výuky a učení. Proto všechny evropské země vydaly oficiální pedagogické dokumenty, které mají pomoci zařízením zdokonalit služby. V polovině zemí se ale tyto dokumenty vztahují pouze na děti starší 3 let. U mladších dětí se klade důraz spíše na pečovatelské aspekty. Centrální dokumenty vztahující se na služby vzdělávání a péče určené dětem mladším 3 let jsou běžné v zemích s integrovaným systémem, kde mají školské orgány na starost celé období vzdělávání a péče v raném dětství.

Plné znění studie *Klíčové údaje o vzdělávání a péči v raném dětství v Evropě – 2014* je dostupné v angličtině na webových stránkách Eurydice: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/key_data_en.php

Další informace jsou dostupné na stránkách Eurypedia: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/eurypedia_en.php